

LATVIJAS REPUBLIKAS TIESĪBSARGS

Baznīcas iela 25, Rīga LV 1010, tālr. 67686768; fax 67244074; e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv

Rīgā

2014.gada 27.augustā Nr.1-5/127

Izglītības un zinātnes ministrijai
Daugavpils Universitātei
Latvijas Lauksaimniecības universitātei
Latvijas Universitātei
Liepājas Universitātei
Rīgas Stradiņa universitātei
Rīgas Tehniskā universitātei
Banku augstskolai
Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas akadēmijai
Latvijas Jūras akadēmijai
Latvijas Kultūras akadēmijai
Latvijas Mākslas akadēmijai
Latvijas Nacionālā aizsardzības akadēmijai
Latvijas Sporta pedagoģijas akadēmijai
Rēzeknes Augstskolai
Rīgas Ekonomikas augstskolai
Rīgas Juridiskā augstskolai
Rīgas Pedagoģijas un izglītības vadības akadēmijai
Ventpils Augstskolai
Vidzemes Augstskolai
Baltijas psiholoģijas un menedžmenta augstskolai
Baltijas Starptautiskā akadēmijai
Ekonomikas un kultūras augstskolai
Informācijas sistēmu menedžmenta augstskolai
Latvijas Kristīgā akadēmijai
Nodibinājumam "Lutera Akadēmija"
Rīgas Aeronavigācijas institūtam
Rīgas Starptautiskā ekonomikas un biznesa administrācijas augstskolai
SIA "Biznesa augstskolai Turība"
Sociālo tehnoloģiju augstskolai
Starptautiskā praktiskās psiholoģijas augstskolai
Transporta un sakaru institūtam
Vadības un sociālā darba augstskolai "Attīstība" SIA

*Par tiesībām uz izglītību neatkarīgi
no personas reliģiskās pārliecības*

Pēc tiesībsarga sniegtā viedokļa Latvijas Mūzikas akadēmijai par tiesiskās vienlīdzības principu, kā rezultātā Septītās dienas adventistu draudzes pārstāvim tika pārcelts iestājeksāmens klavierspēlē, rosināta diskusija, kā rīkoties līdzīgās situācijās, kad persona lūdz

rast individuālu risinājumu reliģiskās, etniskās pārliecības vai citu iemeslu dēļ attiecībā uz iestājeksāmeniem. Saskaņā ar Tiesībsarga likuma 11.pantu tiesībsargs sniedz skaidrojumu par tiesiskās vienlīdzības, diskriminācijas aizlieguma tvērumu, personu tiesībām paust savu reliģisko pārliecību un šo tiesību ierobežošanas tiesiskumu.

Tiesiskās vienlīdzības principa dziļākā jēga ir vienlīdzīgu iespēju radīšana visiem, nevis formāla vienlīdzība. Attiecībā uz studijām augstskolās vienlīdzīgas iespējas nozīmē to, ka attiecīgu apstākļu dēļ var un pat ir nepieciešams rast individuālus risinājumus, pielāgojumus. Attiecībā uz personām ar invaliditāti ilgāks valsts pārbaudījumu, eksāmenu laiks un citi pielāgojumi ir vispāratzīta prakse, nostiprināta tostarp 2010.gada 6.aprīļa Ministru kabineta noteikumos Nr.335 „Noteikumi par centralizēto eksāmenu saturu un norises kārtību” u.c. normatīvajos aktos. Arī pret personām ar noteiktu etnisko piederību, reliģisko pārliecību, ja attiecīgā pārliecība ir nozīmīga personas identitātes sastāvdaļa, kas nav maināma, tad toleranta, cilvēktiesību ievērojoša pieeja ir rast risinājumu, nosakot alternatīvu iespēju kārtot iestājeksāmenu laikā, kas, pirmkārt, nav pretrunā ar personas pārliecību, un, otrkārt, kas nesamērīgi neierobežo augstskolas, sabiedrības tiesības.

Tiesības uz domas, apziņas un reliģijas brīvību ir vienas no svarīgākajām cilvēka pamattiesībām, kas aizsargātas ne tikai Satversmē, bet arī Latvijai saistošajos starptautiskajos cilvēktiesību līgumos. Tā ir nesaraucami saistīta arī ar Satversmē noteikto diskriminācijas aizliegumu un tiesiskās vienlīdzības principu. Reliģijas brīvība sevī ietver divus galvenos aspektus – tiesības ticēt un tiesības praktizēt reliģiju, kas ir uzskatāma par šīs brīvības ārējo izpausmi. Personas tiesības ticēt nav ierobežojamas, tomēr tiesības praktizēt reliģiju saskaņā ar Satversmes 116.pantu ir ierobežojamas līdzīgi kā citas konstitucionāla ranga brīvības.

Izvērtējot katras personas reliģijas brīvības ierobežojumu, kam jābūt noteiktam likumā, vispirms ir jāizvērtē ierobežojuma mērķis. Šāda ierobežojuma pamatā var būt citu cilvēku tiesības, sabiedrības intereses, valsts un sabiedrības drošība un citi likumīgi pamati. Visbeidzot šādam ierobežojumam ir jābūt piemērotam mērķa sasniegšanai un samērīgam ar personai radītajām grūtībām.

Tādējādi, izvērtējot reliģijas brīvības ierobežojumus pārbaudes lietu ietvaros, tiesībsargs vadās no konkrētās situācijas apstākļiem, izvērtējot gan ierobežojuma smagumu, gan sabiedrības vai citu personu intereses. Tomēr gan attiecībā uz reliģijas brīvības, gan citu pamatbrīvību ierobežošanu, ja vien konkrētā situācija to saprātīgi pieļauj, tiesībsargs aicina izvēlēties indivīdam saudzīgāku risinājumu. Tas gan nenozīmē, ka vienas konfesijas pārstāvja dēļ ir jācieš visai sabiedrībai. Demokrātiskā sabiedrībā ir svarīgi ievērot principu, ka atrodams veids, kas ir pieņemams visiem.

Ņemot vērā minēto, tiesībsargs aicina iespēju robežās, ciktāl tas nesamērīgi neapgrūtinā augstskolas darbu, pārējo studentu, sabiedrības tiesības, rast risinājumu attiecībā uz iestājeksāmenu laiku sestdienās, attiecīgi nenosakot iestājeksāmenus šajās dienās, vai pēc atsevišķu personu lūguma, paredzot iespēju parādīt savas zināšanas un prasmes jebkurā darbdienā.

Pielikumā: Latvijas Republikas Satversmē un starptautiskajos cilvēktiesību dokumentos garantētā vienlīdzības principa un reliģiskās pārliecības brīvības analīze attiecībā uz tiesībām studēt uz 4 lpp.

Ar cieņu

tiesībsargs

J. Jansons

Latvijas Republikas Satversmē un starptautiskajos cilvēktiesību dokumentos garantētā vienlīdzības principa un reliģiskās pārliecības brīvības analīze attiecībā uz tiesībām studēt

Vienlīdzīgas iespējas, diskriminācijas aizliegums

Tiesības uz vienlīdzīgu attieksmi neatkarīgi no reliģiskās piederības ir aizsargājama tiesība saskaņā ar Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 14.pantu, Eiropas Pamattiesību hartas 21.panta pirmo daļu un Latvijas Republikas Satversmes 91.pantu. Latvijas Republikas Satversmes 91.pants noteic: „*Visi cilvēki Latvijā ir vienlīdzīgi likuma un tiesas priekšā. Cilvēka tiesības tiek īstenotas bez jebkādas diskriminācijas*”.

Tāpat tiesiskās vienlīdzības princips Satversmes 91.pantā sastāv no diviem atšķirīgiem, bet funkcionāli cieši saistītiem noregulējumiem. Satversmes 91.panta 1.teikumā noteiktais līdztiesības princips (t.i., tiesības uz vienlīdzību likuma un tiesas priekšā) ir galvenais tiesiskās vienlīdzības principa elements. Turpretim Satversmes 91.panta 2.teikumā noteiktais diskriminācijas aizliegums ir tiesiskās vienlīdzības principa palīgelements, kas noteiktās situācijās palīdz realizēt līdztiesības principu¹.

Tiesiskā vienlīdzība ir viena no pašām fundamentālākajām pamattiesībām. Tā izriet tieši no vispārējā taisnīguma principa, kas Rietumu civilizācijā ir tiesību idejas galvenais avots.² Līdztiesības princips nosaka, ka divās vienādās situācijās attieksmei jābūt vienādei, bet divās dažādās situācijās - atšķirīgai. Turpretim diskriminācijas aizliegums, tieši pretēji, nosaka, ka divās dažādās situācijās attieksmei ir jābūt vienādei, ja vien šīs atšķirības balstās uz kādu no aizliegtajām kategorijām.³ Citiem vārdiem - diskriminācijas aizliegums nozīmē, ka attiecībā uz indivīda tiesību īstenošanu ir aizliegts tiesiski diferencēt cilvēkus, t.i., definēt noteiktas cilvēku grupas, pēc to piederības noteiktai, aizliktai kategorijai.⁴

Diskriminācijas aizlieguma jēga ir, akceptējot un ņemot par pamatu Rietumu filozofiskos pamatzskatus par cilvēka būtību, it sevišķi tā individualitāti un visu cilvēku vienlīdzīgo vērtību, panākt tiesisku un pēc iespējas arī faktiski (sociālu) vienlīdzību starp cilvēkiem, kas ar noteiktu kritēriju palīdzību tiek iedalīti noteiktās grupās, aizliedzot pret viņiem tiesisku un pēc iespējas arī faktiski atšķirīgu attieksmi.⁵

Piemērojot augstāk minēto tiesiskās vienlīdzības principu, ir jāņem vērā tā dziļākā jēga, būtība, neskatoties tikai formāli uz tiesiskās vienlīdzības principu kā vienu laiku un telpu visiem, bet gan kā vienlīdzīgas iespējas visiem, maksimāli tolerantu pret indivīdiem, ciktāl tas nesamērīgi neierobežo citu cilvēku tiesības.

Reliģiskās pārliecības brīvība

Vispārējās cilvēktiesību deklarācijas 18.pants, Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām 18.pants, Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 9.pants, Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 10.pants, kā arī Latvijas Republikas Satversmes 99.pants garantē domu, apziņas un reliģijas brīvību. Latvijas Republikas Satversmes 99.pants noteic: „*Ikvienam ir tiesības uz domas, apziņas un reliģiskās pārliecības brīvību. Baznīca ir atdalīta no valsts*”. Reliģijas brīvība balstās uz cieņu pret cilvēku (*dignity of the human person*), kas ir cilvēktiesību pamatā. Reliģijas brīvība sevī ietver divus galvenos aspektus – tiesības ticēt un tiesības praktizēt reliģiju, kas ir uzskatāma par šīs

¹ Levits E. Par tiesiskās vienlīdzības principu. Par līdztiesību likuma un tiesas priekšā, un diskriminācijas aizliegumu. Par Satversmes 91.pantu. Latvijas Vēstnesis, 2003, Nr. 68.

² Ibid.

³ Ibid.

⁴ Ibid.

⁵ Ibid.

brīvības ārējo izpausmi.⁶ Savu domu, pasaules uzskata un reliģiskās pārliecības paušana ietver sevī arī tiesības dzīvot saskaņā ar saviem uzskatiem un, starp citu, arī ārēji paustiem uzskatiem. Šī uzskatu paušana var notikt gan individuāli, gan kolektīvi, gan kopā ar citiem tā paša uzskata piekritējiem. Abos gadījumos uzskatu paušana var notikt gan privātā, gan arī publiskā veidā.⁷

Latvijas Satversmes 99.panta otrajā teikumā ir iekļauta baznīcas atdalītības no valsts klauzula, kas nosaka Latvijas attieksmi pret reliģiju un reliģiskajām organizācijām. Atdalītība jeb sekularizācija nozīmē, ka reliģija ir nošķirta no valsts funkciju izpildes.⁸ Valsts pienākums ir nodrošināt reliģijas brīvības netraucētu realizēšanu, ar noteikumu, ka tā atbilst demokrātiskas iekārtas interesēm.⁹ Līdz ar to pamatprincips ir tolerēšana un neiejaukšanās, kas primāri neietver aktīvu pieeju.

Personas tiesības ticēt nav ierobežojamas, tomēr tiesības praktizēt reliģiju saskaņā ar Satversmes 116.pantu ir ierobežojamas līdzīgi kā citas konstitucionāla ranga brīvības. Valstī, kas sevi deklarē par demokrātisku, ir jāpieņem, ka vairākām reliģijām pastāvot līdzās, reliģijas brīvības izpausmes var pakļaut zināmiem samērīgiem ierobežojumiem. Valsts iejaukšanai reliģijas brīvības praktizēšanā ir jāatbilst proporcionalitātes principam.¹⁰ Tas nepieciešams, lai saskaņotu dažādu reliģisko grupu intereses un nodrošinātu cieņu pret ikviena pārliecību.¹¹ Lai pamattiesību ierobežojums būtu atbilstošs Satversmes 1.pantam, arī reliģijas brīvības ierobežojumam jābūt noteiktam ar likumu un mērķim jābūt leģitīmam.¹² Tam jābūt samērīgam ar leģitīmo mērķi¹³ un jākalpo noteiktam uzdevumam – jāaizsargā citas konstitucionāla ranga vērtības¹⁴ vai arī citas svarīgas intereses, kuru aizstāvēšanai ierobežojums ir vajadzīgs.¹⁵ Reliģisko organizāciju likuma 4.panta pirmā daļa noteic: „*Tieša vai netieša iedzīvotāju tiesību ierobežošana vai priekšrocību radīšana iedzīvotājiem, kā arī jūtu aizskaršana vai naida celšana sakarā ar viņu attieksmi pret reliģiju ir aizliegta. Par šā noteikuma pārkāpšanu vainīgās personas saucas pie atbildības likumos noteiktajā kārtībā.*”

Vienlīdzīgu iespēju radīšana, tostarp atsevišķa iestājesāmena laika noteikšana personām, kuras tautības, reliģiskās pārliecības dēļ, kas ir šo cilvēku identitātes būtiska, neatņemama sastāvdaļa, nevar kārtot iestājesāmenu sestdienā, nav uzskatāma par priekšrocību radīšanu reliģiskās pārliecības dēļ, jo zināšanu, prasmju pārbaudē būtiskākais ir vienlīdzīga, objektīva prasmju, zināšanu vērtējuma esamība.

Nacionālā regulējuma piemērošana attiecībā uz iestājesāmenu organizēšanu

Izglītības likums primāri noteic tiesības uz izglītību visiem sabiedrības locekļiem. Izglītības likuma 2.pants noteic: „*Likuma mērķis ir nodrošināt katram Latvijas iedzīvotājam iespēju attīstīt savu garīgo un fizisko potenciālu, lai veidotos par patstāvīgu un attīstītu personību, demokrātiskas Latvijas valsts un sabiedrības locekli.*” Izglītības likuma 3.¹ panta pirmā daļa noteic: „*Šā likuma 3.pantā minētajām personām ir tiesības iegūt izglītību neatkarīgi no mantiskā un sociālā stāvokļa, rases, tautības, etniskās piederības, dzimuma, reliģiskās un politiskās pārliecības, veselības stāvokļa, nodarbošanās un dzīvesvietas*”, savukārt, Izglītības likuma 3.¹ panta otrā daļa noteic: „*Atšķirīga attieksme pret personu šā panta pirmajā daļā minēto apstākļu dēļ pieļaujama, ja tā ir objektīvi pamatota ar tiesisku mērķi, kura sasniegšanai izraudzītie līdzekļi ir samērīgi.*”

Iestāšanās augstskolā un studiju pamatnosacījumus regulē Augstskolu likums. Augstskolu likuma 45.panta pirmā daļa noteic: „*Tiesības studēt augstskolā vai koledžā ir*

⁶ R.Balodis, Baznīcu tiesības, Reliģijas brīvības asociācija, 2002, 175.lpp. http://home.lu.lv/~rbalodis/Baznicu%20tiesibas/Religijas_Briviba/Rel_briviba_1.pdf [skatīts 8.07.2014.].

⁷ Ibid., 182.lpp.

⁸ Autoru kolektīvs „Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības” Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011., 322.lpp.

⁹ Ibid.

¹⁰ Otto-Preminger-Institut v. Austria, 1994.g. 20.s eptembra spriedums. ECHR, Series A vol 295-A <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-57897#%22itemid%22:%22001-57897%22> [skatīts 8.07.2014.].

¹¹ ECT spriedums Metropolitan Church of Bessarabia and Others v. Moldova, 13 December 2001, <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-59985#%22itemid%22:%22001-59985%22>

¹² Skat. Satversmes tiesas 22.12.2005. spriedumu lietā Nr.2005-19-01 secinājumu daļas 9.punktu un Satversmes tiesas 14.03.2006. spriedumu lietā Nr. 2005-18-01, 13.punktu.

¹³ Skat. Satversmes tiesas 19.05.2002. spriedumu lietā Nr.2001-12-01, secinājumu daļas 3.1.punktu.

¹⁴ Skat. Satversmes tiesas 22.12.2005. spriedumu lietā Nr.2005-19-01, secinājumu daļas 9.punktu.

¹⁵ Skat. Satversmes tiesas 16.05.2007. spriedumu lietā Nr.2006-42-01.secinājumu daļas 10.punktu.

katram Latvijas pilsonim un Latvijas nepilsonim, kā arī ārzemniekam. Lai studētu augstskolā vai koledžā, nepieciešama dokumentāri apliecināta un Latvijā atzīta studiju programmas prasībām atbilstoša iepriekšējā izglītība.” Attiecībā uz uzņemšanas kārtību Augstskolu likuma 46.panta otrā daļa noteic: „Uzņemšanu studiju programmā regulē uzņemšanas noteikumi. Uzņemšanas noteikumus augstskolas un koledžas studiju programmās izstrādā attiecīgā augstskola un koledža, ievērojot Ministru kabineta noteikumus par prasībām, kritērijiem un kārtību uzņemšanai studiju programmās. Studējošais ar augstskolu vai koledžu rakstveidā slēdz studiju līgumu. Studiju līgumā obligāti ietveramos noteikumus nosaka Ministru kabinets.”

Ministru kabineta 2006.gada 10.oktobra noteikumu Nr.846 „Noteikumi par prasībām, kritērijiem un kārtību uzņemšanai studiju programmās” 2.punkts noteic: „*Augstskola vai koledža nedrīkst radīt nekādas tiešas vai netiešas priekšrocības personai attiecībā uz tās uzņemšanu studiju programmā, kas ir pretrunā augstskolas vai koledžas uzņemšanas noteikumiem, normatīvajiem aktiem vai vispārējiem tiesību principiem.*” Savukārt šo pašu noteikumu 8.punkts noteic: „*Uzņemšanai studiju programmā augstskola vai koledža rīko atklātu un vienlīdzīgu konkursu saskaņā ar augstskolas vai koledžas uzņemšanas noteikumiem. Konkursa mērķis ir atlasīt atbilstošākos pretendētus izvēlētajā studiju programmā.*”

Ņemot vērā augstāk minēto regulējumu, izstrādājot Uzņemšanas noteikumus un nosakot iestājesāmenu laikus, ir jāraugās, lai visiem reflektantiem būtu vienlīdzīgas tiesības un maksimāli arī faktiskas iespējas pretendēt uz studijām augstskolā, tostarp uz budžeta vietām, ņemot vērā ne tikai formālu vienlaicīga iestājesāmena laika noteikšanu, bet faktisku vienlīdzīgu iespēju radīšanu. Toleranta, cilvēktiesību ievērojoša pieeja ir respektēt ebreju un septītās dienas adventistu reliģisko aizliegumu veikt darbu sestdienās, ko baznīcu priesteri attiecina arī uz iestājesāmenu kārtošānu, un attiecīgi noteikt iespēju kārtot iestājesāmenus kādā no darbdienām, vienlaicīgi ar visiem vai atsevišķi, lai reliģiskās pārliecības dēļ personai netiktu liegta iespēja parādīt savas zināšanas un prasmes un uzsākt studijas.

Nosakot alternatīvu iestājesāmena laiku ebrejiem un septītās dienas adventistiem jebkurā no darbdienām laikā, kas nav pretrunā ar personu reliģisko pārliecību, vai pārceļot individuālu iestājesāmenu, kur pēc objektīviem kritērijiem tiek vērtētas zināšanas, netiek aizskartas sabiedrības tiesības, tāpat netiek radīta īpaša priekšrocība personām reliģiskās pārliecības dēļ, ja vien vērtējums ir balstīts uz objektīviem kritērijiem. Jēdziens „atklāts un vienlīdzīgs konkurss” ir saprotams kā vienlīdzīgu prasību, objektīvu zināšanu prasmju vērtējuma esamība, nevis formāla pieeja, izslēdzot īpašu attieksmi, ja tāda nepieciešama. Personas zaudējums vienlīdzīgu iespēju neradīšanas gadījumā, proti, zaudēta iespēja studēt, ir lielāks, nekā pārējās sabiedrības interese par to, lai iestājesāmens notiktu vienā laikā. Aizdomas par mazliet īsāku vai ilgāku laiku gatavoties iestājesāmenam personai, kurai rasts individuāls risinājums, neiztur kritiku, it īpaši individuālu iestājesāmenu gadījumā, kur persona atsevišķi, Uzņemšanas noteikumos noteiktā kārtībā, demonstrē savas prasmes objektīvai un neitrālai komisijai.

Gadījumā, ja iestājesāmena laika noteikšana darbdienā rada nesamērīgu slogu, augstskola var attaisnot iestājesāmena laika, kas noteikts sestdienā, nepārcelšanu, ja šādu līgumu paiduši viens vai vairāki reflektanti. Tāpat atteikt iestājesāmena pārcelšanu var gadījumā, ja ar šādu rīcību tiek aizsargātas kādas citas konstitucionāla ranga vērtības. Šis attaisnojums strīda gadījumā būtu rūpīgi vērtējams, līdz ar to tiesībsargs aicina augstskolas, izstrādājot Uzņemšanas noteikumus un nosakot iestājesāmenu laikus, raudzīties, lai netiktu nepamatoti ierobežotas personu tiesības studēt augstskolā.

ASV un Kanādā, gadījumā, ja iestājesāmeni jurisprudences studijām *Law School Admission Test (LSAT)* tiek noteikti sestdienās, vienlaikus tiek paredzēta iespēja kārtot šos iestājesāmenus pirmdienās vai citās dienās sabata ievērotājiem.¹⁶ Tāpat citās valstīs ir notikušas diskusijas par eksāmenu laiku studiju procesā. Lielbritānijā Hertfordšīras

¹⁶ https://continue.utah.edu/prep/lsat_registe_r <http://www.humboldt.edu/testingcenter/welcome> [skatīts 8.07.2014.]. Kanāda http://www.oxfordseminars.ca/LSAT/lsat_information.php [skatīts 8.07.2014.]. <http://www.memphis.edu/law/currentstudents/services/barinfo.php> [skatīts 8.07.2014.]. <http://www.mwsu.edu/testing/lsat> [skatīts 8.07.2014.].

universitātes (*University of Hertfordshire*) vadība atteica ebreju studenta lūgumu pārceļt eksāmenu no sestdienas uz piektdienu. Iesniedzēja pārstāvji norādīja: „*Eksāmena nolikšana sestdienā nostāda iesniedzēju un citus ortodoksālos ebrejus sliktākā situācijā kā citus studentus.*” Pēc pārrunām ar studenta pārstāvjiem augstskola piekrita eksāmena pārceļšanai.¹⁷

Studiju programmas nedēļas nogalēs

Vienlaikus normatīvais regulējums neaizliedz piedāvāt studiju programmas, kas notiek tikai nedēļas nogalēs. Šādās studiju programmās iestājeksāmenu un eksāmenu laikus var attiecīgi noteikt sestdienā vai svētdienā, jo visa studiju programma tāpat ir vērsta uz darbu šajā laikā. Ja studentam ir noslēgts līgums, kur atrunātas tiesības un saistības, studentam, tāpat kā nodarbinātības attiecībās esošajām personām, ir pienākums ievērot līguma nosacījumus par studijām attiecīgā programmā. Tomēr iekļaujoša un cilvēktiesību ievērojoša pieeja būtu dot līdzvērtīgas iespējas apgūt līdzīgas studiju programmas darbdienu, veidot tālmācības programmas, lai personām, kuras kādu apsvērumu dēļ nevar piedalīties šādā studiju procesā, kas notiek nedēļas nogalēs, netiktu liegta iespēja iegūt augstāko izglītību.

Toleranta attieksme pret personu reliģisko pārliecību attiecībā uz vēlēšanu laiku sestdienās Latvijā

Latvijas Republikā jau ir bijuši precedenti, kad pēc reliģisku organizāciju lūguma ir rasta iekļaujoša pieeja, proti 2011.gadā tika pagarināts vēlēšanu laiks, lai ebreju tautības pārstāvji varētu piedalīties vēlēšanās. 2011.gadā ebreju reliģiskā kopiena bija lūgusi pagarināt vēlēšanu norises laiku, ņemot vērā, ka tās notiks sestdienā, 17.septembrī, kad ebrejiem ir sabats. Ebreju nevalstiskā organizācija norādīja, ka vēlēšanu iecirkņi tiks slēgti pulksten 20:00, bet ebreju sabata svētki beidzas pulksten 20:36, tādēļ vismaz 70 ticīgie ebreji nevarēs piedalīties Saeimas vēlēšanās, jo sabatā visiem ticīgajiem ebreju draudzes locekļiem saskaņā ar jūdaisma ticības kanonu ir aizliegts veikt jebkādu darbu, tātad arī balsot.¹⁸

Likumprojekta „Grozījumi Saeimas vēlēšanu likumā” Nr. 489/Lp10 anotācijā norādīts: „*Saeimas vēlēšanu likums noteic, ka vēlēšanas notiek no pulksten 7 rītā līdz pulksten 8 vakarā. Jau 9.Saeimas laikā tika konstatēts, ka vēlēšanu iecirkņu slēgšana pulksten 8 vakarā vairākām ticīgo personu grupām apgrūtina piedalīšanos vēlēšanās. Jau toreiz tika solīts rast saprātīgu risinājumu, lai šādas personas varētu piedalīties Saeimas vēlēšanās. Likumprojekts piedāvā katrā pilsētā, izņemot Rīgu, Daugavpili un Liepāju, un katrā novadā noteikt vienu vēlēšanu iecirkni, kuru slēgtu nevis pulksten 8 vakarā, bet gan pulksten 10 vakarā. Savukārt Rīgā, Daugavpilī un Liepājā šādi iecirkņi būtu pat vairāki. Šāda kārtība paplašinās iespējas un ļaus piedalīties Saeimas vēlēšanās gan vairākām ticīgo personu grupām, gan citiem Latvijas pilsoņiem – vēlētājiem. Likumprojektā noteiktā kārtība tiks attiecināta tikai uz 2011.gada 17.septembrī paredzētajām vēlēšanām. Turpmāk tiks vērtēti arī citi risinājumi, kas ļautu vēlēšanās piedalīties pēc iespējas lielākam vēlētāju skaitam.*”¹⁹

Apkopojot minēto, secināms, ka iekļaujoša pieeja izglītībai tolerantā, demokrātiskā sabiedrībā ir uzskatāma par vērtību un iespēju robežās, ciktāl tas nesamērīgi neapgrūtina augstskolas darbu, pārējo studentu, sabiedrības tiesības, ir rodams risinājums attiecībā uz iestājeksāmenu laiku sestdienās, attiecīgi nenosakot iestājeksāmenus šajās dienās, vai pēc atsevišķu personu lūguma, paredzot iespēju parādīt savas zināšanas un prasmes jebkurā darbdienu.

¹⁷ <http://www.thejc.com/judaism/judaism-features/lawyers-help-student-avoid-shabbat-exams> [skatīts 8.07.2014.].

<http://www.timeshighereducation.co.uk/news/jewish-students-exam-shifted-after-legal-threat/402150.article> [skatīts 8.07.2014.].

¹⁸Sk. [Cimdars: vēlēšanu pagarināšana nav tikai pakalpojums ebrejiem](http://bnn.lv/cimdars-velesanu-pagarinasana-nav-tikai-pakalpojums-ebrejiem-40922), [skatīts 8.07.2014.]. BNN, 2011.gada 2.septembris, <http://bnn.lv/cimdars-velesanu-pagarinasana-nav-tikai-pakalpojums-ebrejiem-40922>; [skatīts 8.07.2014.]. Ebreji ieibilst pret Saeimas vēlēšanu sabatā, Leta, Diena, 2010.gada 2.septembris, <http://www.diena.lv/sabiedriba/politika/ebreji-ieibilst-pret-saeimas-velesanu-sabata-751121>; [skatīts 8.07.2014.]. Pēc ebreju pieprasījuma pagarinās atsevišķu vēlēšanu iecirkņu darbības laiku līdz plkst.22, Leta, Delfi, <http://www.delfi.lv/news/national/politics/pec-ebreju-pieprasijuma-pagarinas-atsevisku-velesanu-iecirknu-darbibas-laiku-lidz-plkst22.d?id=40134639#ixzz36rJHHxBI> [skatīts 8.07.2014.].

¹⁹ Saeimas mājas lapa: <http://titania.saeima.lv/LIVS10/SaeimaLIVS10.nsf/webSasaiste?OpenView&restrictcategory=489/Lp10> [skatīts 8.07.2014.].